

**Najwyższa Izba Kontroli
Departament Środowiska,
Rolnictwa i Zagospodarowania
Przestrzennego**

Warszawa, dnia 14 stycznia 2011 r.

**Pan
Władysław Łukasik
Prezes Agencji Rynku Rolnego**

KSR-4101-01-01/2010
P/10/108

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.), zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli, Departament Środowiska, Rolnictwa i Zagospodarowania Przestrzennego, przeprowadziła w Agencji Rynku Rolnego, zwanej dalej „Agencją” lub „ARR”, kontrolę sprawowania nadzoru właścicielskiego nad ELEWARR Sp. z o.o., zwaną dalej „Spółką ELEWARR” lub „Spółką”. Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2008 r. do 30 czerwca 2010 r.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli oraz ustaleniami dokonanymi w wyniku kontroli przeprowadzonej w Spółce ELEWARR, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Prezesowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie sprawowanie przez Agencję Rynku Rolnego nadzoru właścicielskiego nad ELEWARR Sp. z o.o.

1. Najwyższa Izba Kontroli wyraża stanowisko, iż do Spółki ELEWARR mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 3 marca 2000 r. *o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi*¹. Zgodnie z art. 1 pkt 2 ww. ustawy, ma ona zastosowanie do państwowych jednostek organizacyjnych posiadających osobowość prawną, które nie są jednocześnie podmiotami, o których mowa w pkt 8, 9 i 11, oraz nie są szkołami wyższymi. Przepisy te mają zatem zastosowanie do ELEWARR Sp. z o.o.

¹ Dz. U. Nr 26, poz. 306 ze zm.

W kontroli stwierdzono, że określenie zasad i wysokości wynagrodzeń członków Zarządu Spółki należało do wyłącznej kompetencji Zgromadzenia Wspólników. Wysokość miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego członków Zarządu Spółki została ustalona w umowach o pracę zawartych przez pełnomocnika Zgromadzenia Wspólników Spółki. Wysokość uznaniowej premii kwartalnej była ustalana i przyznawana na podstawie uchwały Rady Nadzorczej. Miesięczne wynagrodzenie zasadnicze oraz premię uznaniową - zgodnie z regulaminem wynagradzania pracowników Spółki - Głównemu Księgowemu ustalił Zarząd Spółki.

Ustalenie premii kwartalnej - w umowach o pracę z członkami Zarządu - było sprzeczne z art. 5 ust. 1 ustawy *o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi*, zgodnie z którym osobom tym przysługuje wyłącznie wynagrodzenie miesięczne. W okresie objętym kontrolą, Rada Nadzorcza dziesięciokrotnie podejmowała uchwały² w sprawie przyznania ww. premii członkom Zarządu Spółki.

Miesięczne wynagrodzenia członków Zarządu Spółki w latach 2008-2009 i w I połowie 2010 r. oraz Głównego Księgowego w 2008 r., przekraczały maksymalną wysokość miesięcznego wynagrodzenia określonego w art. 8 pkt 1 ustawy *o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi*. Różnica pomiędzy wynagrodzeniami wypłaconymi a wynagrodzeniami jakie mogły być wypłacone zgodnie z przepisami ww. ustawy, wyniosła łącznie 608,5 tys. zł.

Zgodnie z art. 13 ww. ustawy, postanowienia umów o pracę ustalające wynagrodzenie miesięczne w wysokości wyższej niż dopuszczona ustawą, są nieważne z mocy prawa w odniesieniu do tej części, która przewyższa kwotę maksymalną określoną w ustawie.

Najwyższa Izba Kontroli wskazuje, iż w myśl art. 14 ust. 1 ww. ustawy, za nieprzestrzeganie jej przepisów, Rada Nadzorcza Spółki ulega rozwiązaniu z mocy prawa, a wynagrodzenie wypłacone przez Spółkę członkom Rady Nadzorczej - po jej rozwiązaniu - jest świadczeniem nienależnym. W okresie od stycznia 2008 r. do czerwca 2010 r. członkowie Rady Nadzorczej pobrali wynagrodzenie w łącznej wysokości 793,3 tys. zł.

2. Zwrócenia uwagi wymaga fakt, że w okresie od 23 listopada 2007 r. do 9 kwietnia 2008 r. - bez przeprowadzenia postępowania kwalifikacyjnego - funkcję Prezesa Zarządu Spółki sprawował pan Andrzej Śmietanko, który został powołany na to stanowisko uchwałą Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników z dnia 23 listopada 2007 r. Wymóg przeprowadzenia postępowania wynikał z art. 19a ust. 2 w związku z art. 69a ust. 3 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. *o komercjalizacji i prywatyzacji*³. Dopiero w dniu 12 lutego 2008 r. Zgromadzenie Wspólników zobowiązało Radę Nadzorczą do przeprowadzenia postępowania kwalifikacyjnego na to stanowisko. W dniu 9 kwietnia 2008 r. - po przeprowadzeniu konkursu

² Poczynawszy od 24 stycznia 2008 r.

³ Dz. U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1397 ze zm. Artykuł 69a ust. 3 ustawy obowiązuje od 28 lipca 2006 r.

- Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników odwołało i ponownie powołało z tym dniem pana Andrzeja Śmietanko w skład Zarządu oraz powierzyło mu funkcję Prezesa.

3. Kontrola wykazała, że pasywna była rola Agencji - jako właściciela - w wyznaczaniu kierunków rozwoju Spółki oraz określaniu źródeł finansowania tego rozwoju. Spółka nie posiadała długookresowej strategii rozwoju, a opracowane przez Zarząd w kwietniu 2008 r. „Założenia do strategii ELEWARR Sp. z o.o.” dotyczyły krótkiej perspektywy (1-2 lata) i obejmowały głównie działania restrukturyzacyjne⁴. Rada Nadzorcza⁵ zatwierdzała do realizacji roczne plany rzeczowo-finansowe, opracowane przez Zarząd Spółki ELEWARR. W okresie objętym kontrolą, w ARR nie zaplanowano i nie przeprowadzono żadnej kontroli wewnętrznej dotyczącej nadzoru właścicielskiego nad Spółką. Nie zaplanowano i nie przeprowadzono również żadnego zadania audytowego obejmującego to zagadnienie.

4. W toku kontroli przeprowadzonej w Spółce ELEWARR stwierdzono, że malała jej rola w przechowywaniu zapasów interwencyjnych zbóż Unii Europejskiej. Nie zmieniała się też pozycja Spółki na krajowym rynku podmiotów zajmujących się obrotem i przechowywaniem zbóż. Natomiast dekapitalizacji ulegał jej majątek trwały oraz pogarszała się sytuacja finansowa.

W badanym okresie, elewatory i magazyny Spółki o łącznej pojemności prawie 650 tys. ton były wykorzystane w około 50%. Podejmowane przez Zarząd Spółki działania w celu pełniejszego wykorzystania potencjału przechowalniczego nie przyniosły oczekiwanych rezultatów.

Rezerwy państwowe zbóż oraz zapasy interwencyjne zapewniały wykorzystanie potencjału przechowalniczego Spółki w 20,9% według stanu na koniec 2008 r., w 25,3% na koniec 2009 r. i w 20,6% na dzień 30 czerwca 2010 r. Jednocześnie stanowiło to odpowiednio 32,5%, 49,2% oraz 76,8% ilości zbóż i rzepaku, zmagazynowanych przez Spółkę.

Przechowywanie przez Spółkę rezerw państwowych zbóż oraz zbóż w ramach interwencji nie stanowiło dla niej istotnego źródła przychodów. Przychody Spółki z tytułu przechowywania tych zapasów w 2008 r. wyniosły 13.761 tys. zł, co stanowiło 11,3% przychodów ze sprzedaży ogółem, w 2009 r. - 11.757,3 tys. zł, tj. 6,6%, a w I półroczu 2010 r. - 5.733,2 tys. zł, tj. 10,4%. W porównaniu do 2007 r., przychody te w 2008 r. były mniejsze o 24,8%, a w 2009 r. o 35,7%.

Wartość rzeczowych aktywów trwałych zmniejszyła się z 96.164,5 tys. zł według stanu na koniec 2007 r. do 83.549,5 tys. zł na koniec 2009 r., tj. o 12.615 tys. zł (o 13,1%). Na dzień 31 grudnia 2009 r. stopień zużycia środków trwałych wynosił 53,4%, w tym stopień

⁴ W wyniku przeprowadzonej restrukturyzacji zmniejszono liczbę oddziałów Spółki z 11 do 4, zmniejszono zatrudnienie o około 30% oraz zaprzestano nierentownej działalności produkcyjnej w młynie i kaszarni w Nowogrodzie Bobrzańskim oraz w młynie w Mierkowie.

⁵ W skład Rady Nadzorczej Spółki wchodziło po dwóch pracowników: Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Agencji Rynku Rolnego oraz pracownik Agencji Rezerw Materiałowych.

zużycia maszyn i urządzeń 74,6%. W ograniczonym stopniu prowadzono inwestycje i remonty. Nakłady na inwestycje i remonty wyniosły w latach 2008-2009 łącznie 4.555,1 tys. zł, podczas gdy odpisy amortyzacyjne wyniosły w tym okresie 15.009,6 tys. zł (w 2007 r. na inwestycje i remonty wydatkowano łącznie 7.886 tys. zł).

Rentowność kapitału własnego, aktywów oraz sprzedaży na koniec 2007 r. kształtowała się na poziomie około 3,5% i obniżyła się do poziomu około 0,3% na koniec 2009 r. Z prowadzonej działalności Spółka uzyskiwała wprawdzie zysk, jednak był on osiągany głównie dzięki działaniom niezwiązanym bezpośrednio z obrotem zbożem i jego przechowywaniem. I tak, w 2008 r. osiągnięto zysk poprzez likwidację nagród jubileuszowych i rozwiązanie rezerwy na te świadczenia w kwocie 3.041,5 tys. zł, w 2009 r. - głównie dzięki przychodom w wysokości 5.403,5 tys. zł z tytułu rozwiązania odpisów aktualizujących wartość zapasów, a w I połowie 2010 r. - dzięki dywidendzie w kwocie 3.000 tys. zł z tytułu posiadanych akcji w spółce zależnej.

Pogarszanie się sytuacji finansowej Spółki (w której 100% udziałów posiadała Agencja Rynku Rolnego) związane było również z faktem, iż nie mogła korzystać ze środków Unii Europejskiej, co utrudniało jej rozwój oraz konkurowanie z firmami przechowalniczymi i prowadzącymi obrót zbożem, które z tego wsparcia korzystały. Fundusze Unii Europejskiej programowo kierowane są bowiem do mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw, a za takie nie mogą być uznane przedsiębiorstwa, jeżeli 25% lub więcej kapitału lub praw głosu, jest kontrolowane bezpośrednio lub pośrednio, łącznie lub indywidualnie, przez jeden lub więcej organów publicznych⁶.

Poprawę sytuacji finansowej Spółki miała umożliwić realizacja koncepcji przekształceń własnościowych, opracowana w 2008 r. z inicjatywy Zarządu Spółki. Przewidziano zmianę spółki z o.o. w spółkę akcyjną, zmniejszenie udziału Agencji Rynku Rolnego w kapitale zakładowym spółki akcyjnej do 20%, objęcie pozostałych akcji przez dużych inwestorów finansowych (20%-30%) oraz przez rolników indywidualnych i grupy producentów rolnych (50%-60%). Z uwagi na brak decyzji Rady Nadzorczej, Zgromadzenia Wspólników oraz Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, nie podjęto dalszych działań zmierzających do realizacji koncepcji przekształceń własnościowych.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. Monitorowanie działań Spółki ELEWARR w sprawie zwrotu wynagrodzeń nienależnie pobranych przez członków Rady Nadzorczej i Zarządu Spółki oraz Głównego Księgowego Spółki.
2. Ustalenie wynagrodzeń dla członków Zarządu w kwotach nieprzekraczających maksymalnej wysokości wynagrodzenia miesięcznego, określonego w art. 8 pkt 1 ustawy *o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi*.

⁶ Zalecenie Komisji z dnia 6 maja 2003 r. *dotyczące definicji przedsiębiorstw mikro, małych i średnich* (Dz. U. UE L 124 z 20 maja 2003 r., s. 36-41) (wersja angielska: www.eur-lex.europa.eu).

3. Wyeżekwowanie od Zarządu Spółki ustalenia wynagrodzenia dla Głównego Księgowego w kwocie nieprzekraczającej maksymalnej wysokości wynagrodzenia miesięcznego, określonego w art. 8 pkt 1 ww. ustawy.
4. Podjęcie działań mających na celu poprawę sytuacji finansowej Spółki.

Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, zwraca się do Pana Prezesa o przedstawienie, w terminie 14 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków, bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczyn niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu Prezesowi prawo zgłoszenia na piśmie, do Dyrektora Departamentu Środowiska, Rolnictwa i Zagospodarowania Przestrzennego Najwyższej Izby Kontroli, umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.